

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационния труд за получаване на образователната и научна степен “Доктор“ по научно направление 2.3. **«Философия»**

Философски факултет

Катедра «Логика, етика и естетика»

Тема: «Консуматорското общество от Франкфурската школа до Жан Бодрияр. Основни проблеми на културата»

Автор: Боряна Чавдарова Ангелова–Игова

Рецензент: проф. Желязко Д. Стоянов, д.ф.н.

Данни за докторанта:

Боряна Ангелова-Игова е родена през 1980 г. Завършва специалностите «Психология» (2002 г.) и «Културология» (2004 г.) във Философски факултет на СУ «Св. Климент Охридски». През 2006 г. става магистър по «Философия с преподаване на английски език» в СУ. През 2007 година е записана за редовен Докторант във Философски факултет, катедра «Философия» на същия университет по професионалното направление 2.3. «Философия (Философия на културата, политиката, правото и икономиката)». От средата на 2010 г. е асистент по философия в Националната спортна академия «Васил Левски».

Б. Ангелова владее отлично английски и френски език, а много добре и руски език. През 2005 г. тя печели двумесечна стипендия в Берланската филмова и телевизионна академия. През 2008-2009 г. печели стипендия (Еразмус) за института «Милтън», Дъблин – Ирландия. През лятото на 2010 г. е на двуседмична специализация във Франция.

Данни за докторантурата:

Б. Ангелова подготвя труд върху Консуматорското общество от Франкфурската школа до Жан Бодрияр. Основни проблеми на културата. Неин научен ръководител е доц. Ал. Гънгов. Докторантката полага необходимите изпити по докторантските минимуми и през лятото на 2011 година представя за обсъждане в катедрата дисертация на тема «Консуматорското общество от Франкфурската школа до Жан Бодрияр. Основни проблеми на културата». В началото на декември дисертацията е обсъдена на разширено заседание на катедра «Философия», която след сериозно обсъждане взема единодушното решение да я насочи към защита.

Данни за дисертацията и автореферата:

Дисертацията е в обем от 230 страници, от които 7 страници библиография с 121 източника – 59 на кирилица, 56 – на английски и 6 - на френски език.

Още с избора на посочената тематика Б. Ангелова си създава добри предпоставки за културологични и историко-философски успехи. Първо, тя превръща в обект на своето изследване важна тема от философско-културологичното познание – заема се да изследва потребителското общество през погледа на франкфуртците и Жан Бодрияр. Нейната задача е провокирана и от нуждата да се обяснява и обществото да се предупреждава за разнообразни кризи – икономически, нефтени, окупацията на Уол стрийт, Арабската пролет, политическите скандали и т. н. В този смисъл е оправдана и основната цел на дисертационния труд – да обърне специализирано внимание на първоизточника, върху което се гради обществото – културата, и то през

погледа на избраните от докторантката група водещи европейски философи от втората половина на миналия век. Чрез проследяване на тяхната идейна еволюция, тя успява да разкрие основните моменти във връзката между консуматорското общество и съвременната култура.

Второ, успешното реализиране на поставената цел, която визира и собствено философско-културологичните, и специално-научните аспекти, ѝ създава възможности да разкрива важни елементи и механизми в изследвания обект, както и в развитието на идеите на изследваните от нея философи. Успехите на избора от Б. Ангелова се обуславят и от предварителната яснота на използваната понятийна мрежа в дисертационния ѝ труд.

Трето, специално отбелязване заслужава и фактът, че Б. Ангелова използва богата библиографска база на английски, френски (и български) език. Тя съумява да синтезира сполучливо философско-културологичния с науковедският подход в съответните части на своята дисертационна разработка. Успява да намери своето място във възможните интерпретации върху изследваните от нея проблеми, да им предложи адекватни решения с помощта на адекватни научни методи и разнообразни познавателни средства.

Четвърто, използваният научен език демонстрира, че Б. Ангелова има солидни философско-културологични знания, което ѝ дава възможност да се произнася обосновано по иначе трудната философско-културологична проблематика, поставена и разглеждана в нейното изследване.

Авторефератът е изготвен съобразно изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на СУ за условията и реда за придобиване на образователната и научна степен. Справката за приносите представя коректно съответните постижения на дисертацията, но се нуждае от по-добро систематизиране.

Научни приноси:

Първо, Б. Ангелова поставя и много добре проследява градацията (и в хронологичен аспект) на критическата теория на петима авторитети от Франкфуртската школа – Адорно, Хоркхаймер, Бенямин, Маркузе и

Бодриар. Този подход е подчинен на нейната основна цел да разкрие случващото се в съвременната култура, в частност в областта на художествената творба, а и как тези проблеми се отразяват върху обществото, което става все по-потребителско.

Второ, избраният подход я задължава да дефинира базовите за нейното изследване понятия «репродукция», «висока/ниска култура», «стоков фетишизъм», «културна индустрия», «контрол», «манипулация». Подобен подход е оправдан и от нуждите да представи коректно критиките на Бодриар срещу властващия симулакурум от «четвърти вид», който размива доброто, злото, красивото, грозното, правилното и неправилното. В този смисъл са полезни нейните евристични екскурси и върху редица други понятия, използвани в трудовете на изследваните от нея автори – например «потребяващо» и «потребителско» общество, «културна индустрия», «масмедийна култура», визиращи социални фактори, които превръщат консуматора в марионетка.

Трето, редица интересни идеи се срещат в опитите на Б. Ангелова да анализира идеята за значението на «истинската творба на изкуството» - първо, как тя влияе благоприятно на културата и обществото, второ – как «овещената творба» е в основата на потребителското общество. С основание Б. Ангелова обръща подобаващо внимание на идеята на Бодриар за необходимостта от автономност на изкуството, - то да не е подвластно на потреблението. Особено лошо време за «стойността на изкуството» е постмодерността, която го насочва към пазара, към покупко-продажбата.

Четвърто, заслужава подкрепа и специалното внимание към проблема за връзката между играта и изкуството, които пренасят хората в една вторична реалност. Б. Ангелова е права, че играта не трябва да се бърка с импровизацията и липсата на пространствена локализация. Струва ми се обаче, че тя би могла да помисли и върху проблема за тяхната времева локализация, а и върху връзката «пространствено-времева локализация». В този пункт се съдържа една своеобразна «рецепта» за лечението на «европейските болести», доколкото като субективен феномен изкуството е «интенционален продукт», тъй като е зависимо от рефлексивната дейност на познаващия субект.

Пето, богати възможности се крие и в идеята, че «културната индустрия е недемократична и догматична». В този смисъл подкрепям опитът на Б. Ангелова да «хвърли един философско-културологичен поглед» върху «събитията в румънския град Тимишоара» в края на 1989 г., когато «медиите създават една измислена гражданска война» и по този начин на практика подпомагат следващите политически събития. Така «политиката се превръща в шоу програма, а средствата на изкуството се използват за манипулация».

Шесто, интересни моменти се съдържат и при опита на Б. Ангелова да потърси отговори на въпроса «Какво ще правим след края на оргията?» Тя с основание фиксира най-вече успешните усилия на Бодрияр да разкрие «двете форми на забравяне» - бавното, насилствено унищожаване на паметта и зрелищното асимилиране чрез прехода от историческото в рекламното пространство, когато медиите стават място на времева стратегия на престижа.

Публикации и участия в научни форуми:

Б. Ангелова е автор на пет научни публикации (две от тях под печат) по темата на своята дисертация в реномирани философски издания. Тези публикации представят главните моменти от нейната дисертационна разработка и са посветени на основни идеи и постановки на Франкфурската школа и на Жан Бодрияр.

Тя е автор и на още четири статии по проблеми на културата, както и на четири научни рецензии.

Заключение:

Като имам предвид, първо, че представеният от Боряна Ангелова дисертационен труд отговаря на изискванията за получаване на образователната и научна степен «Доктор».

Второ, че в нейните научни публикации са поставени компетентно и се изследват комплексно и задълбочено сложни и актуални проблеми, свързани с «философско-културологични аспекти», които отговарят на изискванията за професионалното направление 2.3. «Философия (Философия на културата, политиката, икономиката и правото);

Трето, че използва евристично своите философски и културологични знания и натрупаният по време на обучението изследователски опит, благодарение на което реализира в своето дисертационно изследване редица безспорни научни и научно-приложни приноси и сполуки,

приканвам членовете на Научното жури ***ДА ДАДАТ*** на Боряна Чавдарова Ангелова-Игова, автор на дисертационния труд «Консуматорското общество от Франкфурската школа до Жан Бодрияр. Основни проблеми на културата» образователната и научна степен степен «Доктор» по професионално направление 2.3. «Философия (Философия на културата, политиката, правото и икономиката)».

19 февруари 2012 г.

Подпис: :

С о ф и я

(проф. д.ф.н. Ж. Стоянов)